

НАРОТУВКА

Так поляки називали свою колонію, яка знаходилась у північно-західній частині села Певжа. Там мешкало 16 поляків-господарів. Між них було вісім «старожилів», які невідомо з якого часу там жили – це Квятковські, Петрик, Гереляк, Скіпіжепа, Мержинський і три Тарногурські. А вісім було осадників, які поселилися (мені невідомо на чий землях) у 20-х роках минулого століття – це Воляк, Новиці, Марціняк, Фудзік, Тоб'яш, Баран, Остап'юк і Янек (прізвище забулося).

Я добре їх запам'ятав, бо там була школа, до якої я ходив два роки. Школа була в орендованих хатах то у Кашпака, то у Гереляка. Кашпак був у свою чергу орендаром господарства Новицького (який, казали, мешкав у Львові). До цієї школи ходили діти, крім поляків, з Малих Певж і нас шестеро з присілка Калинівка с.Жорнище (Волинська обл.).

Між осадників добрими господарями були Тоб'яш і Марціняк. Багато працював і Фудзік, але через велику сім'ю (дев'ятеро дітей) до заможників дотягнути не міг. А ось Воляк був нікудишнім господарем: часто уже навесні у нього не було хліба.

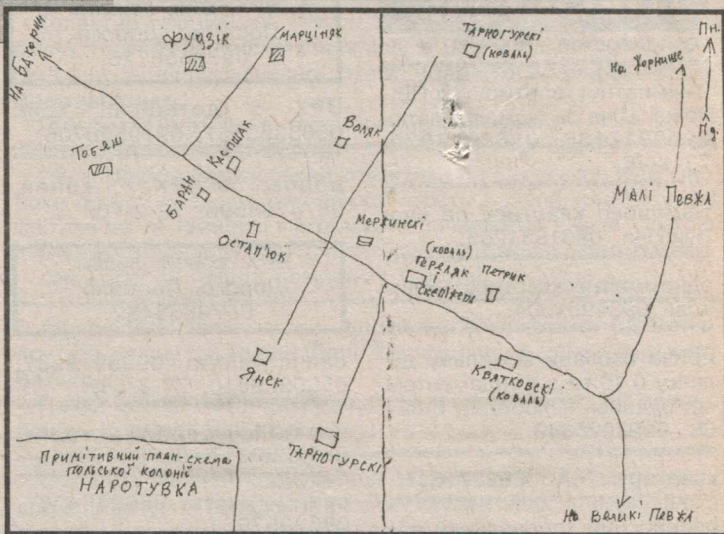
Хоч поляки-колоністи трималися переважно від українців окремішно, але помітної ворожості не відчувалося. Не виникало і конфліктів на міжнаціональному ґрунті. А ми, дівчата, разом з їхніми дівчатами ігрались, і корів пасли, співали пісень і польських, і українських.

1939 році прийшли московські «визволителі». Польща впала від ударів імперських потуг Берліна і Москви. Колоністи принишкли, а осадники ходили, неначе у воду опущені. Совети проводили мітинги – поляки на них також ходили під страхом. А Фудзік то ще й червону пов'язку носив на рукаві. Напевно вважав, що то влада його, як бідняка. Але взимку 1940 року Фудзіка разом з іншими осадниками вивезли на Сибір. Не допомогла йому і червона пов'язка. Хати осадників спорожніли. А поляки-«старожили» продовжували так само жити.

Як вивезли поляків на Сибір, школа в Наротувці допрацювала до кінця навчального року, а потім її закрили. Останнім учителем тоді там був поляк Генрик Цімала, родом із Шльонска Гурного (Сілезія). Він добре володів німецькою, а тому за німців був деякий час перекладачем в Острожецькому районі.

Незабаром нова влада почала організовувати колгосп. Потрібні були приміщення. Хата Марціняка була зовсім скраю села, то її розібрали і перевезли в центр для контори колгоспу. Розібрали й інші його будинки (хлів, клуню).

Улітку 1943 року поляки стривожилися чутками, які надходили з півночі Волині, про міжнаціональні зіткнення між українцями та поляками. Але їх, тутешніх, ніхто не тривожив. Та у червні однієї ночі згось постукав до хати поляка Мержинського. Він дверей не відчинив,



вискочив у вікно і побіг. По ньому кілька разів вистрілили, але він утік, діставши поранення в руку. Тоді поляки почали збиратися виїжджати. Більшість з них виїхала в Олику. На місці залишилися тільки Квятковські, а у Бакорині – Вонсович і пан Ожежко. Та коли однієї ночі у пана вбили пострілом великого породистого собаку, він також виїхав в Олику. А Квятковські та Вонсович ще зібрали урожай у своїх господарствах. А коли восени того року всі поляки з Олики збирались виїжджати в Польщу, то і вони, попрощавшись по-доброму із сусідами на місцях, також виїхали. Ось так і не стало нікого з поляків у їхній Наротувці.

Я не знаю, як це відбувалося зіткнення на міжнаціональному ґрунті, але цією своєю розповіддю привожу як приклад, що тут нічого подібного не було.

Хати поляків стояли порожніми. Ніхто їх не розбирав, не палив. Будинки дочекалися переселенців з Польщі, які у 1944-45 роках поселилися у них. Не повезло тільки будівлям пана Ожежко у Бакорині. Їх повстанці розібрали для побудови підземних харчових та амуніційних складів. А хата Вонсовича у Бакорині слугувала мешканцям деякий час приміщенням для сільради та крамниці.

Подальша доля Наротувки під час радянської влади подібна до багатьох «неперспективних» сіл: вони зовсім зникли не тільки з планів та мап, але не стало навіть назв. Ні хат, ні садків нема ні в колишніх Наротувці, ні на Малих Певжах – тепер тут широкополі лани. Як і сусідні з ними населені пункти Волинської області – Калинівка (20 хат) і Селибери (90 хат) перестали існувати.

Олексій СЛАБЕЦЬКИЙ,
м.Київ.